

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av en tillgänglig lärmiljö för
alla i ämnet idrott och hälsa i grundskolans årskurs 4-9
vid Bosgårdsskolan 4-9 i Varbergs kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Bosgårdsskolan 4–9 avseende verksamhetens kvalitet inom en tillgänglig lärmiljö för alla i ämnet idrott och hälsa (se bilaga 1). Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska i vilken utsträckning undervisningen i ämnet idrott och hälsa, i grundskolans årskurs 4–9, är tillgänglig för alla elever.

Kvalitetsgranskningen utgår från två frågeställningar:

- I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
- I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 2). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. I bilaga 3 återfinns granskningens författningsstöd.

Beslut

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Skolinspektionen bedömer att Bosgårdsskolan 4–9 i Varbergs kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Skolinspektionen bedömer att Bosgårdsskolan 4–9 i Varbergs kommun i hög utsträckning uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom frågeställningen.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Bosgårdsskolan i Varbergs kommun.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Undervisningen i idrott och hälsa är utformad så att alla elever kan delta

Inom denna frågeställning granskas skolans arbete för att skapa en tillgänglig lärmiljö i idrott och hälsa, där undervisningen utformas så att alla elever ges möjlighet att delta. Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer
- Lärares arbete med lektionsupplägg
- Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen i idrott och hälsa är i hög utsträckning utformad så att alla elever kan delta.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av undervisningen samt i inkommen dokumentation från huvudmannen.

Lärares arbete för att stärka tillitsfulla relationer

Granskningen visar att det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer och att lärare är lyhörda för elevernas perspektiv.

Lärarna främjar en gemenskap både elever emellan och mellan elever och lärare. Lärare beskriver i intervjuer vikten av en personlig kontakt med eleverna som en grund för att skapa trygga relationer bland annat genom att visa intresse för elevernas fritid, intressen och upplevelser. Lärare uppger även att en grund för trygga relationer är att det finns en samsyn hos lärarna och att eleverna vet att lärarna kommunicerar och samarbetar med varandra, vilket skapar förutsägbarhet och tydlighet i undervisningen. I intervjuer med såväl lärare som elever framkommer att lärarna förespråkar "fair play" på lektionerna och att eleverna ska behandla varandra med respekt. Flera elever i såväl årskurs 4–6 som 7–9 uppger att samarbetet mellan elever fungerar bra och att det finns en god gemenskap inom klasserna och några elever beskriver att de peppar och uppmuntrar varandra vid vissa aktiviteter. Lärare och elever uppger att undervisningen ibland innehåller olika grupplekar och samarbetsövningar. Enligt elever är

det i regel lärarna som står för att dela in eleverna i olika grupper, men att eleverna vid vissa aktiviteter får välja vilka de vill genomföra en uppgift tillsammans med. I Skolinspektionens lektionsobservationer framkommer exempel på båda varianter. Elever i mellanstadiet blev uppmanade att dela in sig i två lag genom att varje elev skulle göra en omgång "sten, sax, påse" med en klasskamrat. Vid löpträningen i högstadiet gav lärarna eleverna möjlighet välja aktivitetsnivå, om de skulle gå eller springa, och utifrån detta blev eleverna sedan hopsatta i olika par eller smågrupper. Elever beskriver konflikter som relativt ovanliga i undervisning och att lärarna försöker reda ut de konflikter som uppstår. Elever uppger att lärarna säger till när elever använder ett olämpligt språk eller beter sig olämpligt samt att lärarna även kan lyfta incidenter vid samlingen i slutet av lektioner. Lärare bekräftar att konflikter hanteras direkt när de uppstår. I årskurs 7–9 kan lärarna vid sådana tillfällen ofta dela upp sig, så att en av dem tar hand om själva konflikten medan den andra kan fortsätta lektionen med de andra eleverna. Lärare i årskurs 4–6 uppger att mindre konflikter ofta går att reda ut med enkla lösningar medan mer omfattande konflikter kan involvera klassernas mentorer.

Lärare tar reda på vad eleverna tycker om lektionerna för att kunna använda deras idéer i planering av undervisningen. Av intervjuer med lärare och elever framgår att lärarna är öppna för elevers förslag och synpunkter på undervisningen. Bland annat framkommer att lärarna ibland stämmer av i slutet av lektioner hur eleverna uppfattar lektionerna och frågar vad eleverna vill göra framöver. Elever uppger att lärarna ofta lyssnar på deras synpunkter och berättar att en del elevförslag också har genomförts, till exempel i form av uppvärmningsaktiviteter och fria upplägg, som att spela basket eller fotboll. Lärare beskriver att de försöker ta hänsyn till elevernas önskemål inom ramen för kursens innehåll och ibland planera in aktiviteter längre fram utifrån sådana önskemål. Lärare för årskurs 7–9 berättar att eleverna inom vissa arbetsområden också ges möjlighet att påverka delar av undervisningen. Exempelvis berättar lärare att eleverna när de ska ha dans får möjlighet att välja vilka danser som de vill genomföra, eftersom lärarna vid denna aktivitet enbart ska bedöma deras känsla för rytm och inte en särskild dans. Rektorn uppger att elever som inte ville genomföra detta tillsammans med andra i idrottshallen fick tillåtelse av lärare att träna avskilt.

Lärares arbete med lektionsupplägg

Granskningen visar att undervisningen är strukturerad, förutsägbar och innehåller aktiviteter på olika nivå. Lärare ger elever stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att alla elever kan delta aktivt.

Undervisningen är strukturerad och lärare förmedlar information om lektionens innehåll, mål och upplägg på ett tydligt sätt. Av intervjuer med lärare och elever framgår att undervisningen i idrott och hälsa har en gemensam och tydlig struktur i såväl årskurs 4–6 som årskurs 7–9. Lärare och elever beskriver att lektionerna vanligtvis inleds med en gemensam samling där lärarna går igenom vad eleverna ska göra på lektionen och instruerar dem hur de olika aktiviteterna ska genomföras. Lärare uppger att vissa aktiviteter ibland också illustreras genom skisser på tavlan, till exempel stationer och hinderbanor, för att uppgifterna ska bli tydliga för eleverna. Elever uppger att instruktionerna i stort är tydliga och att lärarna kan förklara igen för enskilda elever, i mindre grupper eller för hela elevgruppen om elever inte förstår vad de ska göra. Elever beskriver att lärare även kan demonstrera praktiskt hur eleverna ska göra för att öka tydligheten. I intervjuer med lärare och elever framkommer att övergångar mellan olika aktiviteter för det mesta flyter på väl och att lärarna ibland håller en kort genomgång på nytt när den andra aktiviteten ska ta sin början. Vidare beskriver lärare och elever att lektionen ofta brukar avslutas gemensamt. Lärare och elever berättar att lärarna då sammanfattar lektionens innehåll och samtalar med eleverna om de genomförda aktiviteterna samt hur lektionen har gått i allmänhet. Lärare uppger att de i samband med detta också kopplar aktiviteterna till kursplanen och syftet med dessa, vilket bekräftas i en av Skolinspektionens lektionsobservationer där lärarna vid den avslutande samlingen återknöt till syftet med att elever skulle springa i intervaller.

Undervisningen innehåller aktiviteter med olika svårighetsnivåer så att alla elever får möjlighet att utmanas. Lärare uppger att aktiviteterna planeras med flera olika alternativ. Exempelvis kan eleverna vid vissa aktiviteter, såsom bollekar, välja mellan olika roller och därigenom även sin aktivitetsgrad. En lärare för årskurs 4–6 uppger att yngre elever ofta snabbt blir rastlösa om de inte deltar aktivt och behöver därför erbjudas olika alternativ, exempelvis lugnare stationer eller aktiviteter med varierande grad av intensitet. Lärare för årskurs 7–9 berättar att deras bemötande anpassas utifrån elevens situation och uppger att det ofta går att motivera elever att delta, men att lärarna ibland behöver erbjuda alternativa aktiviteter eller teoretiska uppgifter. Elever beskriver att lektionsupplägget i huvudsak är detsamma för alla elever men att det för vissa aktiviteter kan finnas alternativa sätt att genomföra dem på. Elever i årskurs 4–6 ger som exempel att de på en av de lektioner som Skolinspektionen besökte bedrev

fysträning vid olika stationer och att det vid vissa stationer fanns möjlighet att förenkla genomförandet.

Lärares arbete med förhållningssätt och bemötande

Granskningen visar att lärarna i undervisningen skapar ett klimat där elever vågar utmana sig själva, kan känna tilltro till sin förmåga och får möjligheter att öva och utvecklas i sin egen takt, med fokus på lärandeprocessen snarare än enbart på resultat.

Undervisningen består av en stor variation av aktiviteter under läsåret och präglas av ett utvecklande klimat. Av intervjuer med elever framgår att undervisningen ger eleverna möjligheter att pröva och öva på olika aktiviteter där de får utmana sig själva. Lärare uppger att planeringen bygger på en variation av olika typer av aktiviteter, vilket även framgår av dokument som har begärts in från huvudmannen. De beskriver att undervisningen innehåller både gruppaktiviteter, där elever kan visa exempelvis samarbetsförmåga och ledarskap, och mer individuella aktiviteter där eleverna får möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. I intervjuer ger elever exempel på att lärarna har uppmuntrat dem att pröva nya aktiviteter, såsom frisbeegolf och höjdhopp, samt aktiviteter som har utmanat dem, såsom fysträning och styrketräning. Lärare beskriver att pojkar som är aktiva i föreningsidrott ibland påverkar intensiteten i undervisningen, vilket inte vissa flickor tycker om. För att skapa jämnare förutsättningar mellan elever med olika erfarenheter och färdigheter uppger lärarna att de anpassar regler och villkor i lagspel, genom att till exempel spela zonspel i fotboll eller spela innebandy med en ärtpåse alternativt vända på klubborna, så att elevernas förutsättningar blir likvärdiga. En lärare för årskurs 4–6 uppger att eleverna kontinuerligt uppmuntras i att de inte är på lektionerna för att tävla. Läraren beskriver att detta ofta leder till att eleverna successivt anpassar sitt beteende och visar större hänsyn mot varandra, till exempel genom att kasta bollar mjukare på varandra.

Undervisningen betonar lärandeprocessen och värderar utveckling högre än enbart resultat. Enligt lärare omfattar undervisningen både teoretiska och praktiska inslag där lärarna visar exempel på vad som förväntas för olika nivåer i bedömningen, till exempel när det kommer till taktkänsla inom dans. Lärare beskriver att de inför varje arbetsområde går igenom vad lärarna kommer att titta på och vilka mål som ska uppnås inom respektive arbetsområde. Lärare uppger att snabb och positiv återkoppling är en viktig del av undervisningen samt att återkoppling ges både individuellt och till hela gruppen. Exempelvis försöker lärare uppmärksamma varje elev vid varje lektionstillfälle och ge konkret återkoppling på vad eleven gör bra samt vad som kan utvecklas. Eleverna kan även samlas i slutet av lektioner

för en kort reflektion över en aktivitet eller en lektion. Utöver detta framkommer att eleverna uppmuntras till att ställa frågor om vad som krävs för att nå olika kunskapsnivåer och om de vill veta mer om hur deras utveckling ser ut. Elever i årskurs 7–9 ger också ett par exempel på arbetsområden som hade ett tydligt fokus på progression. Under en period med styrketräning fick eleverna skriva ner sina prestationer och sedan jämföra dessa veckovis. En annan gång, när de höll på med löpteknik, skulle eleverna först filma i början av terminen hur de sprang och därefter ännu en gång i slutet av terminen och kunde på så vis se sin egen utveckling.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Rektorn skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever

Inom denna frågeställning granskas rektorns arbete med att skapa förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Kvalitetskriterierna är fokuserade på:

- Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete
- Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn bedriver i hög utsträckning ett arbete som skapar förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn och lärare samt i inkommen dokumentation från huvudmannen.

Rektorns arbete med arbetsprocesser och samarbete

Granskningen visar att rektorn främjar en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa genom att leda ett systematiskt arbete, se till att adekvata åtgärder vidtas och skapar förutsättningar för samarbete mellan lärare och övrig personal.

Rektorn följer upp undervisningens tillgänglighet, identifierar hinder, genomför åtgärder och följer upp resultatet av insatserna. Rektorn uppger att skolledningen utifrån sin analys av betyg och måluppfyllelse i ämnet uppmärksammat att en hög andel elever visserligen har godkända betyg samtidigt som idrott och hälsa är ämnet med högst frånvaro. Enligt rektorn finns elever på skolan som tycker att det är jobbigt med idrott och hälsa, bland annat de som har en ångestproblematik och tenderar att ha en högre skolfrånvaro. Rektorn berättar att det på skolan även finns utmaningar med elever på mellanstadiet som är utåtagerande. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att rektorn inte har gjort några organiserade lektionsobservationer, men att biträdande rektorer ibland har besökt lektionerna och varit med på delar av undervisningen. Lärare uppger att de har regelbunden kontakt med biträdande rektorn för respektive stadium och att de för samtal som rör organisatoriska frågor och undervisningens förutsättningar. Vidare uppger rektorn att identifikation och uppföljning av otrygga platser, exempelvis omklädningsrummen, också sker genom skolans trygghets- och trivselenkäter samt hälsoenkäter och hälsosamtal. Rektorn berättar att de förra läsåret identifierade att det finns behov av en

särskild tillsyn i ämnet idrott och hälsa med anledning av att elever har känt sig otrygga. Enligt rektorn har det lett till förändringar i tjänsteplaneringen så att båda lärarna i högstadiet ska kunna närvara samtidigt i idrottshallen på utvalda lektioner. Likaså framkommer att de har satt in en extra resurs i en av klasserna i årskurs 4–6 där det finns flera elever med olika utmaningar. Dessutom ska dörrarna in till idrottshallen hållas låsta så att enbart de klasser som har lektion blir insläppta av en lärare. Rektorn lyfter att det ingår i skolans rutin att kartlägga elevernas frånvaro och uppmärksamma vilka dagar som elever är frånvarande mest. Genom samtal med lärare, elever och vårdnadshavare försöker de gemensamt ta reda på orsaker till eventuell frånvaro och undersöker eventuella åtgärder för att få eleverna att känna sig trygga. Rektorn beskriver även att de har lagt en plan för att få elever tillbaka till ämnet idrott och hälsa. Rektorn och lärare lyfter anpassningar som har gjorts i den fysiska miljön för att på individnivå möta elever med fysiska funktionsnedsättningar, exempelvis de som är rullstolsburna eller har nedsatt hörsel. Rektorn uppger att de ska arbeta vidare med att analysera formen för och innehållet på lektionerna för att identifiera vilka svårigheter som elever har i undervisningen och därefter vilka åtgärder som de behöver sätta in för att utveckla en mer tillgänglig lärmiljö.

Rektorn har skapat en organisation där lärare kan få stöd och samarbeta för att undanröja hinder i lärmiljön. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår att lärarna i ämnet idrott och hälsa ingår i stadietvisa arbetslag på mellanstadiet respektive högstadiet. Det ger dem bland annat möjlighet att samverka med elevernas mentorer för att exempelvis fånga upp orsaker till frånvaro hos elever. Enligt rektorn finns även samarbete med elevhälsan där specialpedagogen kan informera lärarna om vilka anpassningar som gäller för olika elever. Lärare beskriver att skolsköterskan är involverad i arbetet med elever som har utmaningar och att hen ofta kommer förbi för att se hur det går. På grund av en rådande renovering är de två stadierna utlokaliserade vid andra skolenheter som befinner sig långt från varandra. Rektorn och lärare berättar att det inte finns en avsatt samverkanstid mellan stadierna i lärarnas tjänsteplanering utan att det främst är vid uppstarts dagar som lärarna tillsammans kan diskutera frågor om tillgänglig lärmiljö. Lärare beskriver dock att det är en styrka att vara två lärare i årskurs 7–9, eftersom de kan fördela arbetet mellan sig. Detta möjliggör för lärare att dela upp undervisningen mellan sig så att en lärare leder undervisningen medan den andra ger individuellt stöd till elever som behöver det.

Rektorns arbete med grundläggande principer för tillgänglighet

Granskningen visar att rektorn tydliggör en värdegrund som betonar alla elevers lika värde och ser olikheter som en resurs där målsättningen om full

tillgänglighet hålls levande och fungerar som vägledning i det dagliga arbetet med idrott och hälsa.

Rektorn leder arbetet med att integrera en värdegrund som tydliggör att undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska vara tillgänglig för alla elever. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att rektorn har kommunicerat förväntningar på att undervisningen ska vara förutsägbar och strukturerad, och rektorn uppger att skolläringen har behövt sätta ett större fokus på att lärarna ska arbeta med relationer för att förbättra den sociala lärmiljön. Enligt lärare ska undervisningen ge alla elever möjlighet att delta aktivt för att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina individuella förutsättningar. Rektorn uppger att skolan har utsett en förstelärare och lärledare att lyfta specifika frågor och behov som rör tillgänglig lärmiljö, vilket sedan förs vidare till utvecklingsgruppen. Rektorn fångar därefter upp detta vid avstämningar. Rektorn berättar även att de har påbörjat ett utvecklingsarbete som rör konflikthantering där skolpsykologen kommer att prata med lärarna om vad de ska göra när de hamnar i en sådan situation.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

X Roger Persson

Föredragande

Signerat av: Roger Persson

X Malin Larsson

Beslutsfattare

Signerat av: Malin Larsson

I handläggningen av ärendet har även utredare Sevi Karoussi deltagit.

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Bosgårdsskolan den 1–2 september 2026. En intervju med rektorn genomfördes därefter på videolänk den 3 september. Besöket genomfördes av utredarna Roger Persson och Sevi Karoussi.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Tre lektionsobservationer
- Fyra gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektorer
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

Under 2027 planerar Skolinspektionen att publicera en övergripande rapport. I rapporten redovisas de samlade iakttagelserna från den tematiska kvalitetsgranskningen.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Granskningens syfte är att granska om undervisningen i idrott och hälsa, i grundskolans årkurs 4–9, är tillgänglig för alla elever, utifrån Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier.

Frågeställningar

1. I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?
2. I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterier

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Varje frågeställning bedöms i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar och i låg utsträckning.

Frågeställning 1

I vilken utsträckning är undervisningen i idrott och hälsa utformad så att alla elever kan delta?

Kvalitetskriterium 1a Relationer

Det finns ett proaktivt arbete i undervisningen för att stärka tillitsfulla relationer både elever emellan och mellan elever och lärare, där respektfullhet och gemenskap är framträdande. Det innebär bland annat att läraren är lyhörd för elevernas perspektiv, bekräftar eleverna och exempelvis underlättar interaktioner mellan elever.

Kvalitetskriterium 1b Lektionsupplägg

Undervisningen är strukturerad och förutsägbar. Det innebär bland annat att läraren förmedlar information om lektionens upplägg och innehåll. Undervisningen innehåller olika aktiviteter, uppgifter på olika nivå och läraren ger stöd och erbjuder alternativ utifrån elevernas olika behov så att eleverna kan delta aktivt.

Kvalitetskriterium 1c Förhållningssätt och bemötande

Undervisningen präglas av ett utvecklande klimat så att elever vågar utmana sig själva och kan känna tilltro till sin förmåga. Undervisningen ger eleverna rika möjligheter att öva, pröva och utvecklas i sin egen takt. Undervisningen betonar lärandeprocessen och värderar utveckling högre än enbart resultat.

Frågeställning 2

I vilken utsträckning skapar rektorn förutsättningar så att undervisningen i ämnet idrott och hälsa blir tillgänglig för alla elever?

Kvalitetskriterium 2a Arbetsprocess

Rektorn leder ett medvetet och systematiskt arbete för att främja en tillgänglig lärmiljö i ämnet idrott och hälsa. Rektorn ser till att adekvata åtgärder vidtas för att undanröja identifierade hinder för en tillgänglig lärmiljö. Rektorn skapar förutsättningar för att samarbete mellan lärare och övrig personal sker kontinuerligt i syfte att tillgängliggöra undervisningen i idrott och hälsa.

Kvalitetskriterium 2b Grundläggande principer

Rektorn förmedlar en grundläggande princip som bygger på alla elevers lika värde där olikheter ses som en tillgång och resurs i ämnet idrott och hälsa. Målsättningen om full tillgänglighet är en levande fråga i skolan och fungerar som vägledning för ämnet idrott och hälsa i det dagliga arbetet.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Enligt 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) syftar utbildningen inom skolväsendet till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.² I förarbetena till bestämmelsen framgår bland annat följande. Sverige har internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna som bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. I första hand ligger ansvaret för att de mänskliga rättigheterna respekteras och tillgodoses på varje stats regering men även de statliga och kommunala förvaltningarna har ett ansvar. Detta innebär att den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Tillägget om de mänskliga rättigheterna som nämns i bestämmelsen betonar detta.³

Det pedagogiska arbetet vid en förskole- eller skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.⁴

Rektorerna beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.⁵

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika betygskriterier eller

¹ 26 kap. 20 § skollagen.

² 1 kap. 4 § skollagen.

³ Prop. 2009/10:165 s 221.

⁴ 2 kap. 9 § första stycket skollagen.

⁵ 2 kap. 10 § första stycket skollagen.

kriterier för bedömning av kunskaper som gäller, ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser.⁶

Rektorn ansvarar också för att på skolenhetsnivå kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av personal och elever.⁷

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem.⁸

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero.⁹

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.¹⁰

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skollagen slår fast att utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna, för de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på och för att lagar och andra föreskrifter som gäller i samhället ska följas. Skolan ska gestalta och förmedla de värden och rättigheter som uttrycks i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska utgå från vad som bedöms vara barnets bästa och eleverna ska få kännedom om sina rättigheter.¹¹

Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Utbildningen ska präglas av öppenhet och respekt för människors olikheter. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering som har samband med kön,

⁶ 3 kap. 2 § första och andra stycket skollagen.

⁷ 4 kap. 4 § skollagen.

⁸ 4 kap. 9 § första stycket skollagen.

⁹ 5 kap. 3 § första stycket skollagen.

¹⁰ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

¹¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr22) 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Alla sådana tendenser ska aktivt motverkas.¹²

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Omsorg om den enskilda elevens hälsa, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.¹³

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen ska utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser ska fördelas lika. Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Det finns också olika vägar att nå målet. Skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Därför kan undervisningen aldrig utformas lika för alla.¹⁴

Alla som arbetar i skolan ska i sin verksamhet bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor, i sin verksamhet bidra till att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet, visa respekt för den enskilda individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt. Läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling, tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen.¹⁵

Skolan ska bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra en grund för skolans verksamhet. Skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former. Alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för

¹² Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Förståelse och medmänsklighet.

¹³ Lgr22 1. Skolans värdegrund och uppdrag, God miljö för utveckling och lärande.

¹⁴ Lgr22, 1 En likvärdig utbildning.

¹⁵ Lgr 22 2.1 Normer och värden, Riktlinjer.

utveckling och lärande. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, stimulera, handleda och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever som har svårigheter. Läraren ska vidare organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga samt upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt.¹⁶

Skolans mål är att varje elev genom egen ansträngning och delaktighet, utifrån sina förutsättningar, tar ansvar för sitt lärande och för att bidra till en god arbetsmiljö. Läraren ska vidare svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad, svara för att eleverna får pröva olika arbetssätt och arbetsformer och tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.¹⁷

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn bland annat det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning. Att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver. Att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen. Att skolpersonalen får kännedom om de internationella överenskommelser som Sverige har förbundit sig att beakta i utbildningen.¹⁸

Undervisningen i ämnet idrott och hälsa ska syfta till att eleverna utvecklar allsidiga rörelseförmågor och intresse för att vara fysiskt aktiva och vistas i naturen. Eleverna ska genom undervisningen ges förutsättningar att utveckla goda levnadsvanor i syfte att kunna påverka sin hälsa genom livet. Undervisningen ska vara utformad så att alla elever kontinuerligt kan delta i undervisningens aktiviteter och ge eleverna förutsättningar att kunna

¹⁶ Lgr 22, 2.2 Kunskaper.

¹⁷ Lgr 22, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande.

¹⁸ Lgr22, 2.8 Rektors ansvar.

delta i andra rörelseaktiviteter i skolan. Den ska också bidra till att eleverna utvecklar en god kroppsuppfattning och tilltro till sin egen fysiska förmåga. I undervisningen ska eleverna få möta olika slags aktiviteter i varierande miljöer och sammanhang samt få möjlighet att utveckla sin samarbetsförmåga och respekt för andra.¹⁹

Sveriges internationella förpliktelser när det gäller de mänskliga rättigheterna bör vara vägledande för och genomsyra hela skolväsendet. Den svenska skollagstiftningen och verksamheten inom skolväsendet ska överensstämma med Sveriges förpliktelser enligt dessa överenskommelser. Detta betonas i 1 kap. 4 § skollagen.²⁰ Sådana förpliktelser finns bl.a. i Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som gjorts till svensk lag genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt barnkonventionen har alla barn rätt till utbildning (artikel 28). Rättigheterna enligt barnkonventionen ska tillförsäkras varje barn, utan åtskillnad av något slag och oavsett exempelvis barnets kön eller funktionsnedsättning (artikel 2).

Sverige har ratificerat Förenta nationernas konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.²¹ Enligt artikel 24 måste konventionsstaterna säkerställa att de förverkligar rätten till utbildning för personer med funktionsnedsättning i ett inkluderande utbildningssystem. I den allmänna kommentaren till artikel 24 anges bl. a. att inkluderande utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet för alla elever. Vidare framgår att inkluderande utbildning är resultatet av en pågående process där aktörerna åtagit sig att arbeta proaktivt med att undanröja hinder som motverkar rätten till utbildning. Inkluderande utbildning förutsätter vidare förändringar i kultur, politik och praktik som tillgodoser möjligheten för ordinarie skolor att på ett effektivt sätt inkludera alla studerande.²²

¹⁹ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.4 Idrott och hälsa. Syfte.

²⁰ Prop. 2009/10:165 s 221.

²¹ Sveriges internationella överenskommelser, SÖ 2008:26.

²² Allmän kommentar nr 4 om rätten till inkluderande utbildning, punkt 10. Myndigheten för delaktighet, 2017.